

№ 49 (8002). * 1986 жыл мууе устар 20 күнэ. Суббота. * Саланата — 1084 солкубай

Кийн аймх истэриняагар үлэнт нуруут учууталын уонча сирдэнтин быһымытынан илэрбэт Владимир Илгыч Ленин аатын истэбэтэх, иһин туһунан аахпатах кийн аан дойду үрдүнэн, булга, адыах буолуо. Ким үөрэхтээх В. И. Ленин теинальнай мыслитель, Карл Маркс уонча Ф. Энгельс революционнай үөрэхтэрин айһымыһаахтык салгыы сайыннарыт. Бөлүөсүннтар партияларын төрүттээбит, аан дойду үрдүнэн бастаны социалистической государствы тэрийбит, пролетариат биер үһүлүчүулаах сирдэнтин быһымытынан билэллэр. Ол да иһин биһиги дойдубутугар даһаны, атын да сирдэргэ, быһымамайгы төһө да уларыһытын иһин, үлэ дьонун туһугар улахан үтүөлээх бу улуу иһин төрөөбүт күнүн салгы ахсын бэлэтээһин үтүө үгэскэ кубулуйан салгыы бара түрар.

В. Н. Ленин бэйтийн чагылхай геройдуу оловун
буус-бүтүннүүтүн пролетариаты уонна баттаммыт-
үктээмийт массалары социальнай өртүнэн брэхоло-
буун ийин өхсүһүү улууканнаах уонна үтүө тус-
куллаах дымалатыгар апаабыта. Ийин олоҕо, үлэ-
тэ бүтүннүүтэ—революционный теория уонна рево-
люционной практика биир калым органический хол-
боһуута.

Билгийн бичигт дайдууд 80-с сүүлэр ортолорут-
тан капитализмга нигрэн эрэр. Бу камга комму-
нистическэй идеяны, коммунистары, сэбиэскэй дай-
ду салгаачыларыг, сирдыгтэрин, ордун чуолаан,
В. И. Ленин, И. В. Сталин, сирэй-харада суох
халуунарыг, үөрүү үүнэ-тэһинэ суох баар.

Гройдискей сэрхин гараактаады генераллара тэрийбиттара, Кинилэртэ империалистическэй дайдулар көмөлөспүттара. Эдэр сөбизскэй республика өлөр кутталга кирибита. Ол эрэри партия салалтанын армия уонна тыах биир бойлорой лаарыга түмүлүбүтэ. Кырыгытаах кыргыччыларга илэр ортуттан албох киин өлбүтэ. Онуоха байаларын дайдуларын уонна сага олохтооммут сөбизскэй былаахы амыукаабит большевисттары бууруйдуур сылаах. Итсн террор туһунан эттэххэ, террору бастаан хагыс эсэрдэр ыһыһыттара. Соодох 1918 сыллаахха хас олох тыһымыа сөбизскэй партиянай үлэһиттэр өлөрүлүбүттэра. Петроград салаалааччыларын Урицайы, Володарскайы өлөрбүттэра, В. И. Ленинн ыһыттара. Сөбизскэй былаас ити үрүт террорга бигилин «киинил террор» диян ааттанар харда дыаһа ыһыбита. Бу туһунан Ленин «Америка рабочайдарыгар суругар» маһнык суруйбута: «Билиги революциябыт алдаатыһына таһаарбытынан билигини бууруйдууллар. Ол бууруйдааччылар, дьэ, кииннээхтэрий? Империалистическай сэрин түөрт сылын устатыгар Европа культуранын бүтүнүчүттүн көрүнэз урускаллаан, Европаны марвардыны быһымыга, дьикитийиниго, хоргууууга тиэрдидит бурукуазия, ол бурукуазия кутуруксуттара. Киин илин, атах буолааччылар билигини террору тэрийбэнт диян бууруйдууллар... Бурукуазия бийэтин туһатыгар феодаллары утары туттар эрдэһинэ террор снэрдээх, соптох суол буолар эгэ. Оттон рабочайдар уонна дьадны билиһинэйдар бурукуазияны утары тутта сокумугуттарытар террор дуулаан, харага аһыһылаах суол буолан тахсыбыт».

Биднийг антимонистар В. И. Ленин буруудан юуныг мавзолейтан таахарга, уоттуурга, бары аймшныларын уматан кул-номор онгорорго тун-из аяадаланадлар. Кырдын, багар, мавзолейтан таахырактар. Мин билэрбинэн, аан дойдуга 5 госу-дарство байылыга мавзолейга уурлуубутуттан Г. Дмитров, К. Готвальд таахырыллан тураллар. Ба-гар, сорох сирдэргэ үлэтин да уоттуохтарын сон. Ол эрэври аан дойду бары дойдуларыгар тардам-ыт В. И. Ленин аймшныларын, төһо да ытгыг сатаабыттарын ийин, ким да кымайан уматан бүтэ-энэ дин савзаабын.

Кийн аймах өргөн өйдөөхтөрө сүүхүнэн сэтгэл
сай бага сайга огтостубут кийнлин гунаннай олох-
тоох, общество бары чинлэннэрэ тэн быраалтаах,
баттабыла-атадастайбыла суох конгүл общественнай
тутуллара—коммунизм идеята олбөт-сүлхэт идея.
Эттен ити общественны тутар илнн өхсүнууга үлэ-
лээн нийлэллээччлээрэ түмнүт, салайбыт, кыйаһыга
сүрдэбүт улуу кийн—В. И. Ленин аата эмнэ ол-
бөт-сүлхүт дыйлаамаах!

Ипполитий НЕУСТРОЕВ

тислар, тэрилтэлэр уонна учреждениелар салайааччыларыгар үлэниэттэр бадаларынан муус устар 29 күнүттэн аам айын 11 күнүн кыллэрон туран бырааһынньык уонна өрөбүл күннэр икки ардыларынаах үлэ күннэригэр толобүрө суох кылгас болдохтоох уолуускалары биэрэллэригэр рекомендациялыыра.

CHA

ЭМНЭ ГЭНХДЭЭГЭЭ

«Дис» «Издир» 54700

[illegible]

Сиймонстарга: теле-мастер
Семен Данилов (хакас)
үлэтин дэмнэгэр, ула үһүот-
уэн алларга — «ДяС» та-
баарыстыба салайааччыта
В. Н. Дыдаев уонна теле-
мастер идэтингэр үөрэнээч-
чи Дмитрий Филиппов.

Т. Кардашевский.
Автор фотоларэ

ЗАМЕНААТЫЛАР

АКАДЕМИЯТТАН КЭЛЭН ЭКЗАМЕННААТЫЛАР

Дюкуусайдаары тус ханааыстыбатын академий-
ттан 6 зийндэх комисси назан Диринг агроэ-
коулатыгар биология, химия, ахсаан, физина уонна
омук тылын предметтэригэр олимпиада ыытта.

«Коммиссия ардбанз үрдүү, бариллалит соруудахтар үүсүктар», — динр оскулаа завуһа, норуот үөрэйирин-тин түһүһүна Д. Д. Эверетова.

Олимпиада түмтүгүн биология, химия уюна англискайга кыйылылаарынан тахсыбыт Айта Павлова, биология, химия олимпиадаларын чузуулары Петь Тарасов уюна Кэти Федотова нуучча тылдар государственнай экзаменнары ситинилдөөхтүк туттардахтарына Дюкуускайдары тыа хаһаайыстыбатын академиятын технологическай факультетыгар бөлү минер кылактангылар.

Д. ЭВЕРСТОВ

МААСТАР НУОРМАТЫН ТОЛОРДУЛАР

Республика сэтгэ удууһуттан бастыг сүүрүнтэр
мустай Олимпийской оолдуудар тэрүтүтмэнтэрэ

Саха Республикатын күнүн — муус устар 27 күнүн, Саас уонна Ула бэрээһиниһигэтин — ыам ыйын 1, 2 күннэрин итинэн Кыахым күнүн — ыам ыйын 9 күнүн бэрээһинниһастаабыллар сибээстөөн, Российскай Федерацията УСК-тар сол түбүлүннэрэн, Саха Республикатын Правительствоота УУРДА:

Биеэ хүнгэ үлдэһир режимнээх предприятиселар, тэрилтэлэр уонна учреждениелар бэрүд күнү су-
буотаттан—муус устар 27 күнүттэн бэстиссэ—

100 сэдвэн «Чөддиг олох нийн» дэгн смалынан Дьоккуекай- Вүлүү- Дьоккуекай маршрутунан нундун тутар 30 минуттан муус устар 6 күнүгэр днэри 8184 километр үбүнннхх снри сүүрдүлэр. Бу улахан сүүрүүгэ улусунут бастын спортсменнэлара кыттан үлүүннлээр Ульяна Слепцова уонна Антонина Петровна кыттан кэлдилэр. Кинилэр иккинн сүүрүүгэ СР спордун маастарын шворматын толордулар. Бастыг сүүрүктэркинн итиннне ажардаанннбүт.

Николай ИГНАТЬЕВ.

Болтоно.

ҮҒЭС САЛҒАНАН БАРЫАҒА

Бийтин кавилдэжигит спортсменнара бийлэл сэтгэс
сэлэн спорт алт-көрүгэр Токто улуунун Кириэс-
Халдыаайы спортсменнарал кытта табаарыстыы көр-
сүүбүлэрэ ыытылына. Соторутаагыта катталылар
делегациялара Кириэс-Халдыаайыга бара сырытта.
Сэттэ сыллаах күрөхтөнүлэр түмүктөрүнэн томпор-
ло туйналарыгар ахсаан 4:3 буолла. Эһини күрөхтө-
нүн Хатылыга ыытыллара быйаарылына:

Иван ХАРЛАМПУЕВ

Хатылы.

1996 СЫЛ МУУС УСТАРГА—ЫАМ ЫНЫГАР
ӨРӨБҮЛ КҮННЭР ТУСТАРЫНАН

ям айын 3 күнүгөр, бэтинсэни — ям айын 10 күнүн баскыймынныаа — ям айын 12 күнүгөр көдөрөллөрүгөр уонна 1996 сыл ям айын 12 күнүн ула күнүгөр билдэрэллэрингөр. *

Министерстволарга, Государственный комитетларга, байрақлар баһадырларга, бюджетлар профинанс

ОДЬУЛУУННААБЫ 13 №-дээх ПТУ БАБААРЫГАР ОБОЛОРБУТ СУОРУМА СУОЛЛАММЫТТАРА 40 ХОНУГА ТУОЛУУТУГАР

Хос быһаарыы: кв. — «в квадрате» динэн ааһыллар.
В. ПЕТРОВ.

Мария Чичигинарова
иш сүртэн куорсун ан-

Интээччинээ, сэбиэдис-
сэйннээ үндэсбита калин
бөдөг коллентны сала-
йарыгтар номолоох буолду-
та. Дэлэвэ да биллүгү
сэбиэдиссэйдэр кини үр-
дүн ирдэбиллээрин, үл-
лүтэр тагастара-салтара
кытта көрдөбүлгэ эппиэт-
тир буоларын мэдүүл-
гын бэлитээн этиэхтэрэ
дуо?

Улууе 32 араас тигтэх одо тэригтэлэрдэх, олорго 255 араас идэлэх специалистер үлэнидлэр. Ону хайысхаларынан аттаран сүрүнээһини, биир смалга-сорунна түмүү эмиз Мария Ивановна улата. Урдуктэн үрдүнэ дьулуур түмүктэрдээт буолла: республикада ны

тэцлэлбэйт «Бастынг Дот-сид» конкурсуна бэлтгэн, «Нитээнчиг-94» конкурсуна нхкис мнэстэлэмнхтэ, «Тудлукчаан» уһуйлан нитээнчигтэ Лена Герасимова Винокурова эмэи нхкис бринистэх мнэстэ-бэ тэхсэбэйт. Саха өвөлөрө өбүтэлэрин үтэстэрингэр нитэлээн, сизиртуому-эттэрингэр - хаанарыгар паригаринан чөлөөх буолууларын туһугар улуус уһууааннара санаттан-сана хайысхалары, формалары көрдүүдлэр, олоххо нилээраллар. Мария Ивановна кытаалых ирдэбил-дэрин сэркэ сүрдээх аһын-ныгас, дьонго үтүө саналаах нийн. Ол да нийн бөддэтэлара салайааччы быһытынан дүринтэс убаастыһаллар, кэлин э-сэһтэ 52 сэнэдиэсэйтэн үстэрэ уларыйда, атыттар олохтоохтун бэлэһин айымньылаахтык үлэлэ-сүддүллар, салайааччы-ларын истиг дьүүтэ, ады-табаарыс курдук саньыла-лар. А. Н. Сорокумова (Алар): «Хас бирдир үлэлэтин майгытын сии-литин ааба билэр, кии-

хоуусгаах, киһи быһыы-
тынан ийһаа көнө, бөрө-
үүй, кыраттан да үөрүм-
түө, киһи кыһалбатын ба-
һатигэр чугастык ылынар
иһэн" биллилээк көрүү-
лээх»,—дээн Мария Иа-
ноннада үрдүк сыанабы-
лы биэрэр. Улауска уһу-
йаан сабыдассайынэн
уһуһун үлээбэнттэртэн
биирдэстэрэ. «Туллуун-
чаан» уһуйаан сабыдас-
сыйа В. Н. Нестиннова са-
лайаччы, быһаччы кил-
лэрбит биир сүүрэниин ту-
һунан мааныты бэлэтиир:
«Нөйгүө сылтан оҕолор
детсадга хоннолорун тох-
тотон, күнүһүн эрэ ыма-
дыр гына туруорсан олох-
хо киллэрбитэ. Ол оҕо
психологитын, доруобуйа-
тын харыстааһынчаа, оҕо-
до дыаа көргөн суолтатын
өбдөтүүгэ биир сүүрүн хар-
дыһанан бөлөбүтэ».

Үлэ зингитэтэй үлэ арахпат. Билигн төлө да «бичуутгаах депутаттар эгилар» дигн хомуруултуох курдук буолбуттарыи иһин, оччотобууга да дьон-сэргэ ылылар, бас-кес туутуон солтоох дьонцо-рун депутаттаһан талаалла-ра. Мария Ивановна хас да ыгырыыага илгилэһи

Сэбиэтин депутатынан билимдүүлүктө, Холотоо селесинэй Сэбиэтин исполкомун председатели солбулаачынан үлэни сылдыбыта. Товус сым уста-та оройуннаары үөрэх салаатын ийинан эпэ-киинизөөни дылалаларын дьарыстантан инспектор үлэтин калтагай көп-шайна хамнаа суох то-лорбута, үөрэх үлэһитта-рин профсоюзун райко-мун председателинан, председатели солбулаач-чынан, народнай суут са-тааһынан эмиз үлэлээби-та. Дьэ ити курдук быы-ны биллэрбөт үлэ, түбүк-түбүкүтэр отуттан тахса сым-аас гынан, үйө агардаах-кырбан сааһын учуурдуур-кэмэ тийбэн кэллэ. Мария-Ивановнаны улуус дьы-галларыттан салайар, дьө-ну кытта үлэрэ талаана-тахсыбыттартан биридэ-тэрэ дьэтэхиннэ, бука-сыастарыахпыт суоҕа. Ки-инэхэ олоххо умсулганын-уотубаһын, эдэр эрчимне-эстөөһүн дьин бу баһа-күнүгэр алгыста эттээһин, Дьоллоох буол, Мария-Ивановна!

Екатерина ЕГОРОВА.

ЧИЭСТЭЭХТИК КӨМУСКЭНИИЛЭР

«СҮРЭХ ТӨЛӨНӨ»

Бу күүнэргэ кинигэ автора, Саха Республикатын үтүөлээх учуутала Варвара Григорьевна Слесцова пединвагин дьонун-сэргэттин ичингэр отчуоттаах Окуола коллектива киһи ор сыллаах педагогическай улаатин көрдөрөр улахан быыстапканы тэрийдэ. Бу дьоро күнүбүз Уорак министерствотын үлэнигэ Таисья Ивановна Петрова уонна национальнай окуоли концепциятын автора Егор Петрович Нирков бодуктарынан бүххүлүр.

Дахлыдааттартан кор-
доххо, үлө системата үө-
рүмүзүччүнн атыгыбынай
личность быдыматтынан, ки-

ри, сейкурс, практикүүл программаларып сүрүй-буттара, бу учууталлар предмет үөрөтінгиз саңа сүүрүрүнүзүңиз индирбиттө-рө ұлаханлык нэрэхсээнэ. Историңа учуутала Л. М. Иванова билиңгиз кэмгэ общество сайдымытыгар, историңа динг баарынан үөрөтінгиз анаабыт «Билиңгиз менталитет проблемалара уюна, тыа оскуодаларыгар историңа үөрөтінгиз мультикультурунай үөрэхтэмнине» дин дапылаата үрдүк таһымнаа таһымнаадынан сыаналаа-ва уорна конференция зыттылаахтарыңа үрдүк билирабилиңа ылла. Одону ханыңа баарар тылыңаи сөңкө салгарарга, көпсө-төргө үөрөтінгиз болпуруоңа үрдүк таһымнаах оскуода сүрүң проблематыңа бы-лытыңаи туруоруллан Соловьева И. С., Виноку-рова Е. А., Черемисова М. И. үздэлэртэр кыңгыңк ырыттылабыттар, бу ұла-араас формалара, хайыс-

Математической наука-
лар инфедраларыгар гомна
9 дакызаат аабылыныа.
Дакылаатчыгтар улалара
методина, педагогинеа, пси-
хология боппуруостарыа,
таарыйлар не хоһоонноох-
тор. Манна ордун соһун-
пун оһуолаага физиканы
үөрөтүн-нурхун не хоһоо-
пун улаларытар саналыча
хайыаха туһунан учууттаа
А. Н. Захарова үлэте ула-
ханык сэгээрэллинеа. Оло-
доһуорун, толкуйун са-
йыһынарарыга аһаммыт проб-
лемаларга элбэх үлэ ту-
һуламмыт. Ол курдук, оло-
бойутун бэйэте салайы-
ныатытар, үөрэххэ эписте-
минастаах буолуутугар, ки-
ни толкуйдуур доһуорун
сайыһынарарыга араас ме-
тодтары, присмиллары көр-
дөөһүһүнэ уоһа туттууга
өр сылаахх улаларыа опиты-
тытар оһуорлар, элбэһи
көрдөрөр - биллиһиһиһэр
доһуун улалары математиги
на учууттаалара Л. Н. Ла-
портцева, М. С. Наумова

Бары дакылааттар билигин кээ оскуолатаан ирдэбиллэр сөн түбэлэр аныгы үрөттөр технологиялары баһылаан ордодуруун, кыарын сайыннарына устунна өннө салгыы үлээлээһингэ туһуламмыттара, наукада оло дурбуктара гимназия педагогическай коллективна экспериментальнай үлээдэ ылымна сымалын соругун ситилэрэ, салгыы сайыннарына аллалаһан, сөннө үлээлэрэрэрин көрдөрдө. Конференция түмүгүнэн 7 бастыг үлээ Саха госуниверситетин педагогическай факультетыгар ытытылына. Үлээлэр бары гимназия бастагы научнай дакылааттарын хомууруннулар киллэриллэхтэрэ.

В. ГАВЫШЕВА,
Н. БЕЛОЛЮБСКАЯ,
гав. эл. учууталлара.

М. ВИНOKУРОВА.

